

ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ В ПРОЦЕСІ ПОСТАЧАННЯ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

МАРУДА Андрій, здобувач вищої освіти спеціальність 071 Облік і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Розглянуто сучасні методи та стратегії виявлення шахрайських схем у сфері постачання товарів і послуг під час економічних криз та нестабільності. Досліджено вплив економічної нестабільності на зростання ризику шахрайства та сформульовано рекомендації щодо запобігання та протидії таким схемам у бізнес-процесах постачання.

Ключові слова: шахрайство, процес постачання, фінансові злочини, економічна нестабільність

На аграрних підприємствах процес постачання вважається одним з бізнес-процесів, які найбільше піддаються ризикам шахрайства. Вдосконалення внутрішнього контролю бізнес-процесу постачання повинно спрямовуватися не лише на виявлення зловживань у сфері постачання, а передусім на оцінку ризиків таких зловживань, їх запобігання та оптимізацію даного бізнес-процесу. У зв'язку з цим актуальною проблемою є вдосконалення процедур внутрішнього контролю бізнес-процесу постачання.

Для вдосконалення методики внутрішнього контролю у бізнес-процесі постачання необхідним є: по-перше, дослідити дані опитувань, присвячених недобросовісним діям у сфері бізнес-процесу постачання; по-друге, систематизувати найпоширеніші типи шахрайства при закупівлях, їх індикатори, а також основні напрямки контрольних заходів; по-третє, розробити методичний підхід щодо виявлення та запобігання шахрайству при закупівлях; по-четверте, дослідити можливості застосування цифрових технологій в рамках розробленого методичного підходу. Основу методичного апарату цього дослідження складає концептуально-теоретичне узагальнення інструментів внутрішнього контролю щодо бізнес-процесу постачання в аграрних підприємствах. За статистикою, недобросовісні дії у сфері постачання частіше скоюють працівники підприємств. Зазвичай ці працівники є керівниками, що суттєво впливає на масштаби недобросовісних дій. Статистика показує, що такі працівники коштують у 10 разів дорожче, ніж працівники, які займають посади нижчого рівня. Практика показує,

що менше 50% випадків шахрайства в сфері постачання виявляється за допомогою засобів контролю за управлінням ризиками шахрайства. Більшість з них, як правило, виявлені випадково.

Бізнес-процес постачання є ланцюгом взаємопов'язаних процесів, що включають в себе: планування закупівель, оформлення заявки, оформлення запиту постачальнику, вибір постачальника та його перевірку з використанням принципу обережності на надійність, укладання договору, контроль виконання договору. У цей ланцюг вплетені найрізноманітніші структурні підрозділи підприємства, від рівня кваліфікації та ефективної взаємодії яких залежить прийняття своєчасних рішень.

У сфері постачання недобросовісні дії можуть бути пов'язані зі створенням штучної потреби, завищенням нормативів витрат, збільшенням бюджету, лобіюванням постачальників, складанням технічних завдань під певних постачальників, проведенням екстрених закупівель. Такі операції призводять до погіршення фінансового стану аграрного підприємства, і при їх великих обсягах вони можуть привести його до банкрутства.

На відміну від традиційних схем обману, неправомірні дії в сфері постачання вимагають глибшого розуміння схем, які зловмисники можуть використовувати проти підприємств. Крім того, доцільно систематизувати найпоширеніші види обману при закупівлях, їх ознаки та основні напрямки контрольних заходів. Ця систематизація повинна постійно оновлюватися на основі результатів безперервного моніторингу неправомірних дій у цій сфері.

Рационально визначити методичний підхід до виявлення та запобігання шахрайства під час закупівель. Загальний методичний підхід має передбачати: 1) систематизацію найпоширеніших недобросовісних дій, включаючи шахрайські дії в контрактах; 2) класифікацію індикаторів шахрайства під час постачання; 3) методів виявлення, запобігання та оцінки махінацій, які дозволяють перейти від реактивного розслідування махінацій до передбачуваного прогнозування, виявлення, запобігання та стримування ризику махінацій, розробку стратегій у випадку спірних домовленостей між підрядниками і між підрядниками та

співробітниками, і вибір методики виявлення змови; 4) визначення порядку проведення розслідування шахрайства; 5) розробку політики запобігання шахрайству та антикорупційної політики.

Практична важливість цього дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані топ-менеджментом та керівниками служб внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту з метою підвищення ефективності бізнес-процесу постачання.

Література:

1. Шелест Х.М. Вплив фінансових шахрайств на фінансову безпеку підприємства та заходи їх усунення в сучасних умовах. Наукова думка інформаційного століття : збірник наукових праць. Т. 3. Дніпро, 2017 . С. 52-54.

2. Хамига Ю. Фальсифікація фінансової звітності як різновид фінансового шахрайства. Економічний і соціальний розвиток України у XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації : збірник тез доповідей XVI Міжнародної науково-практичної конференції, (Тернопіль, 9-10 квітня 2019 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 201-203.

3. Смирнова Л., Кошельникова Д. Аудит як засіб боротьби з шахрайством. Економічний аналіз : Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету, 2010. Вип. 6. 543 с.

***Abstract:** Modern methods and strategies for detecting fraudulent schemes in the supply of goods and services during economic crises and instability are considered. The influence of economic instability on the growth of the risk of fraud was studied and recommendations were formulated to prevent and counter such schemes in business supply processes.*

***Keywords:** fraud, supply process, financial crimes, economic instability*

*Науковий керівник – УСИКОВА Олена,
д-р екон. наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*